

INNOCENTII II PAPÆ VITA TRIPLEX.

(MURATORI, *Rerum Italicarum Script.*, t. III, pars I, pag. 433.)

PRÆFATIO MURATORII.

(*Ibid.*, pag. 274.)

Veterum Romanorum pontificum Vitæ a variis scriptoribus litteris consignatæ, quæ sub Anastasii Bibliothecarii nomine circumferuntur, in Adrianum II et Stephanum VI, seu, ut rectius dicendum est, V, desinunt, quarum postremæ Guillelmo Bibliothecario tribuuntur. Subsequentium pontificum Vitæ par est credere olim, suisque temporibus, per bibliothecarios S. R. E. aliosve historicos fuisse conscriptas. Verum nonnullas tempus absumpsit, reliquis superstites nullus lucusque in unum corpus collegit. Particulam ego addere decrevi. Nempe Estensis bibliotheca membranaceum in folio mihi codicem vetustum suppeditavit, ubi leguntur *Gesta paparum omissa in chronicis*. Rubrica autem hæc habet: *Sequuntur aliqua Gesta Romanorum pontificum aliquorum, quæ in chronicis communibus non habentur, quæ quia digna sunt memoria, et sunt ad posterorum eruditionem, recollecta sunt modo infra scripto. Et primo de Leone papa IX, qui cæpit anno Domini 1050. Codex scriptus videtur circiter annum Christi 1360, aut saltem paucis post annis: ibi enim legitur eodem caractere exaratus Libellus de præsertione ab epidemia, compilatus per magistrum Maynum de Mayneris de Mediolano, philosophiæ, physicæ et artium professorem, anno Domini 1360. Habentur ergo ibi Vitæ Leonis IX, Stephani IX, Nicolai II, Alexandri II, Gregorii VII, Paschalis II, Gelasii II, Calixti II, Honorii II, Innocentii II, Coelestini II, Lucii III, Eugenii III, Anastasii IV, Adriani III, Alexandri III et Gregorii IX, quas nunc simul conjunctas in eruditorum commodum profero. Erat ad manum et magno Annalium parenti Baronio fere similis codex, eoque docente intellexi quis harum Vitarum collector fuerit: Habet Vaticana bibliotheca (scribit ille ad annum Christi 1073) *res gestas Gregorii pape VII, seorsum scriptas ab auctore ejus temporis, quas Nicolaus Aragonius in commentario quem de Romanis pontificibus scripsit, incipiens a Leone IX, ut se habent, intexit. Memoraverat etiam ad annum 1055 antiquiora Gesta Romanorum pontificum, quæ collegit Nicolaus Aragonius cardinalis*. Itaque collectorem habemus harum Vitarum Nicolaum Rossellium Aragonium, qui sub Innocentio VI pontifice maximo floruit, cardinalium S. R. E. collegio adjectum anno 1356. Monet etiam nos Baronius ad annum 1097 præter collectionem istam, in Vaticana bibliotheca una cum aliis ejusdem auctoris (scilicet Nicolai cardinalis Aragonii) commentariis exstare *commentarium de jurisdictione quadruplici Romanæ Ecclesiæ in regnum Sicilia*.*

Horum autem pontificum Vitæ a cævis pleræque, aut saltem vicinis scriptoribus, ac præcipue bibliothecariis S. R. E. litteris commendatæ fuerunt. Et iis quidem sæpe usus est Baronius ad suos contexendos Annales: usus est et Raynaldus. Verum, præterquam quod præstat habere conjuncta, quæ Baronius pro instituto suo discerpta exhibuit, multa etiam ille omisit, quæ nunc in publicum diem efferentur. Ad hæc tanta quandoque diversitas intercedit inter lacinias et Vaticano Codice productas et Codicem nostrum, ut aliqua dubitatio mihi olim oborta fuerit num revera eadem ac nostra esset collectio Vitarum a Baronio laudata. Ministravit etiam Mediolanensis urbs codices duos antiquos, ubi eadem Vitæ leguntur, quorum unum Ambrosiana servat, alterum bibliotheca capitali metropolitani.

Ambrosianæ bibliothecæ ditissimum promptuarium quorundam summorum pontificum Vitæ a Pandulpho Pisano conscriptas exhibet, has etiam collectioni præsentî inserere Socii Palatini atque ego utilissimum putavimus. Incipiunt autem a Gregorio VII et desinunt in Alexandro III, atque a scriptore proficiunt qui iisdem temporibus in vivis erat atque ea scriptis mandabat. Jamque testibus Felino, Onuphrio Panvinio, Ludovico a Sancto Carolo, aliisque, noveramus Pandulphum ejusmodi Vitæ elucubratum fuisse; et ex iis etiam multa in suos Annales derivat summus ecclesiasticæ historiæ illustrator Baronius. Imo Constantinus Cajetanus anno 1638 typis Romanis tradidit ac notis illustravit Gelasii II Vitam ab eodem Pandulpho conscriptam, ex qua intelligimus scriptorem hunc anno 1118 ecclesiasticæ militiæ adscriptum in Romana curia vixisse. Sunt qui Pandulphum hunc eundem censent cum Pandulpho Masca purpuratorum Patrum senatui addito a Lucio III papa, ejusque vitam protrahunt ad annum usque 1198, imo et ultra. Placuit hæc sententia Oldoino, Caveo et aliis; sed improbata est a Pagio ad annum 1121, num. 9, et jure quidem merito, ut mihi quoque videtur. Neque enim veri videtur simile, Pandulphum historicum ita suam produxisse vitam, ut centum superaret annos, et vel centenarius arduas et longinquas legationes susciperet: quod de Pandulpho Masca cardinali legitur. Itaque duos excogitare homines æquius est, quibus nomen quidem et patria fuerint communia, sed plane diversa ætas atque persona.

Præterea ad collectionem nostram accedent Vitæ Romanorum pontificum a Bernardo Guidonis concinnatæ, de quibus nunc sermo instituendus. Inter scriptores ecclesiasticos illustre est nomen Bernardi Guidonis, atque illius fama ita vulgata in eruditorum libris, ut superfluum plane foret huc aliquid afferre de ejus vita et scriptis. Pauca tamen delibabo. Patria Lemovicensis fuit, natus circiter annum 1260, in vico Rœria, prope rupey Apis. Prædicatorum ordini nomine dato, insignia munera inter eos gessit, et anno 1305 inquisitor hæreticæ pravitatis adversus Albigenes decretus est. Anno 1323 episcopus Tudensis in

Gallia constituitur, et sequenti anno ad Lodovensem, sive Lodovensem sedem in Gallia Narbonensi translatus. Anno tandem 1331 diem ultimum clausit, sepultus in templo Prædicatorum Lemovicensium. *Vir magni consilii, magnæ experientiæ, expertæque prudentiæ, ac religionis probatæ; vir modestus atque sensatus, ac humilitate profundus; fama, gratia, scientia, ac eloquentia clarus; assimilatus insuper in fidei fervore, in zelo ac sinceritate religionis, Patribus primitivis.* Hisce verbis delineatas habes præclari hujus viri singulares prærogativas in ejus Vita antiquitus scripta et præfixa *Speculo Sanctoralis* (hoc etiam spissum opus est ab ipso elucubratum, et adhuc luce carens), quam edidit Philippus Labbeus in Nova Biblioth. mss. libror., tom. II, pag. 512, ubi reliqua ad illius Vitam spectantia omnibus prostant. Appellatus autem fuit non Bernardus Guido, sed *Bernardus Guidonis*, hoc est filius Guidonis, uti Paulus Warnefridi, et Petrus Damiani, cui a Damiano fratre loco patris habito agnomen accessit. Catalogum librorum, quos post se Bernardus reliquit, exhibuerunt Dupinius in Biblioth. eccles. et Caveus in Historia litteraria, ut alios omitam præclarissimi hujus scriptoris ac præsulis laudatores. Nunc mihi edocendus lector, asservari in amplissima bibliotheca Ambrosiana pervetustum codicem mss., complectentem varia Bernardi opera; diligentissime scriptum, picturisque et auro exornatum se offert Liber. Diceret ipso auctore vivente, atque illius etiam jussu conscriptum concinnatumque, ut principi alicui viro offerretur. Saltem non longe ab ipsis ætate exaratum puto per Antonium quemdam Hispanum, cujus est in calce mentio. Ibi ergo primo occurrunt *Flores Chronicorum, seu Catalogus pontificum Romanorum.* Joanni XXII papæ dicatus est libellus. Auctor his verbis se prodit: *Frater Bernardus Guidonis ordinis Prædicatorum, inquisitor hæreticæ pravitatis in regno Franciæ per sedem apostolicam deputatus.* Adnotatum in margine libri olim fuit: *Nota: Hic inquisitor postmodum fuit episcopus Lodonensis; scribo, Lodovensis.* Testatur autem Bernardus se ejusmodi Vitæ collegisse usque ad annum xvi Joannis papæ, scilicet ad annum 1331. Et profecto ad eum usque annum deducitur narratio rerum, quanquam in fine epistolæ ad eundem papam hæc legantur: *Datum Avenione vii Idus Augusti, expletis annis iv, a creatione pontificatus vestri, nec minus nec amplius una die, anno Domini 1320; scilicet eo anno hæc scripserit Bernardus; tum, sicuti usu venit, addiderit quæ identidem accidebant ad eum usque diem emortualein, sive ad annum 1331.*

VITA PRIMA

AUCTORE BERNARDO GUIDONE.

Innocentius II, natione Romanus, ex patre Joanne A lippi primogeniti inopinata, sicut præmissum est, de regione Transiberina. Cæpit anno Domini 1130, morte subtracti, consecratur in regem circa annum quamvis in quadam chronica inveniat 1132. Sedit Domini 1137, regnavitque annis XLIII.

Sub his temporibus erat pulchra et decora facies Ecclesiæ sponsæ Christi, dum diversorum ordinum et professionum varietate circumdata [esset]: dum hinc Cluniacenses, inde Cistercienses, Carthusienses, Grandimontenses et Præmonstratenses, inde etiam diversi habitus, atque professionis sanctimonialiales, et mulieres Deo devotæ, et in paupertate, continentia, sub obedientiæ jugo regulariter viventes, se in religionis fervore invicem provocabant, et nova certatum in diversis locis monasteria fundabantur. B Carthusienses equidem monachi pullulabant paulatim, qui præ cæteris continentes, pesti avaritiæ quamplurimos laborare videntes, terminos posuere, dum certum numerum hominum, animalium possessionumque, quos eis nullo modo prætergredi liceat, statuunt, et ipsi singuli singulas cellas habentes, perfectius mundo mori, et cæteris diligentius Deo vivere elegerunt.

Innocentius vero nullum in Urbe habens subsidium, cum cardinalibus Urbe egreditur, et in duabus galeis in Gallias proficiscitur, et a rege Franciæ honorifice est receptus, et Gallicana sibi adhærente Ecclesia, primo Remis, secundo Pisis conciliis celebratis, in papatu confirmatur, et Petrus Leonis ab omnibus episcopis Galliæ et Germaniæ anathematizatur. In chronica vero Martini, et in quadam alia scribitur quod primo in Claromonte, secundo vero Remis concilia celebravit

Ab eodem quoque Innocentio papa Remis concilio habito, et præsentem rege Francorum, viii Kal. Novembris, Ludovicus filius Ludovici, fraterque Phi-

C potenter collocaret: ipse siquidem Lotharius in imperatorem ab ipso Innocentio coronatur. In quadam vero nova chronica scribitur ipso modo: Anno Domini 1139 Innocentius hortatu Lotharii de Gallia